

מסירות-נפש, קידוש השם, חיים ועצמאות

בעזה"ש"י

[1] "מסירות הנפש לדברים עליונים וקדושים הלא היא מידת השייכות הפנימית והמהותית המוחלטת אליהם, שהיא מתגלית לפי רוממות עָרְפוֹ של אדם, שהיא מהוה את תוכן חייו וקובעת את מבנהו מפנהו וקיומו" (הרב צבי יהודה הכהן קוק, לנתיבות ישראל)

[2] "וכל אדם, הגם שמת על מיטתו, יכול לקיים בעצמו כך, למות על יחוד קוב"ה ושכינתיה...וכן הגיד למורנו הרב רבי יוסף קארו הרבה פעמים: 'את עתיד לאיתוֹקֵדָא על קדושת שמי'...שנרמו לו כוונת מיתתו, גם שנפטר בְּשִׁיבָה טובה על מיטתו, יעלו חסיד בכבוד" (רבי אהרן ברכיה ממודינא, "מעבר יבוקי")

[3] "...ותכונת מסירות נפש, היא הקדושה העליונה, המגלה שכל נטיות החיים וגילוייהם דברים טפלים הם, והדבר היסודי המהותי של החיים איננו כי אם אור ד' לבדו שהכל בְּטֵל לו, והכל מאושר רק בהישאבוּ בְּאֹר שְׁלֵמוֹתוֹ העליונה..." (הראי"ה קוק, עין איה שבת, ט; קמג)

[4] " ישראל עלו במחשבה תחילה' (על פי בראשית רבה, א; ד), והיה נדרש שישראל גם בהתפשטותם (במהלך חיי העולם-הזה, י.ו.) יהיו נשארים תמיד בבחינת מחשבה...כל אורך חייהם (גם חיי העולם-הזה, המוגבלים, י.ו.) הם חיים של יְרֻצָא וְשׁוּב, חיים של התפשטות והסתלקות ביחד, חיים ומיתה כאחד...כי החיים המצוינים בבחינת המשך בלבד (שנקודת המשען של ישותם היא רק המשכיות החיים, מכח האינרציה, ללא זיקה קיומית לנקודת ראשית התחוללתם ממקורם האלוקי, י.ו.) אֵינֶם אלא חיים מדומים, חיים של שאר העמים, שאין בהם חיים של מחשבה. 'לא כְּאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב' (ירמיהו י, טז), שחיים שלהם צריכים להיות חיים יותר עליונים, חיים של יְרֻצָא וְשׁוּב (יחזקאל א, יד), ועל חיים כאלה היו נועדים ישראל מראשית התהוותם, שבכל רגע ימסרו נפשם לד', ומסירות נפשם היא עומק חייהם" (הרב יעקב משה חרל"פ, מי מרום חלק ז' עמי שמא-ב)

[5] "אין להגדיר את מהותה של פְּנִיָּת-יִשְׂרָאֵל...כּוֹלֵלֶת היא את הכל, וְהַכֵּל מִיֶּסֶד על פְּלוֹת נַפְשָׁה לאלקים...וְהַתְּשׁוּקָה לְהַאֲלָקוֹת בְּהַתְּלַבְּבוֹת נַפְשׁ אֲמִיתִית, מְתַגַּלֶּה היא בְּכֹל פְּנוּתֶיהָ...מְתַגַּלֶּה בְּמַסִּירוֹת נַפְשׁ תְּדִירִית..." (הראי"ה קוק, אורות, אורות ישראל, א; ג)

[6] "החיים תופסים הם את עָרְפָם רק עם הַדְּעָה של קדושת מסירות-נפש. פְּשִׁישׁ על מה למסור את החיים - אז החיים הם דבר שֵׁשׁ להם ערך של חופש, של קודש ושל הוד, וכל לֶת החיים הוא מתגלה בְּזִיוֹן על ידי קדושת מסירות-נפש. ומסירות הנפש היא ראויה להיות על תוכן כל כך עשיר ומלא עד שכל העושר של החיים, עם כל תנובתו האידאלית הרוחנית העליונה, יהיה נשאב אל תוכו וְבִטָּל אליו כניצוץ בְּלִקְבֵּת, וזאת יוצאת אל הפועל על ידי מסירות נפש שבקדושה, של קבלת מלכות שְׁמִים שבאמונה וכל קדושתה. חֶשֶׁק מסירות הנפש בשביל הַיְסוּד העליון שכל חי העולמים אצורים בו הוא מְבַסֵּס את החיים ונותן להם את צביונם האמיתי, עד שכל מרץ, כל עוֹ וְחֵיל, כל

שאיפה טהורה מלאת חיים היוצאת מן הכח אל הפועל בחיי יום-יום, מאמונת המשפחה ואידאולוגיה עד רום השאיפות היותר כלליות, המתבטאות במפעלותיהם של טובי החושים ושל טובי הפועלים והיוצרים שבעולם, כולם יונקים הם מזיו הקודש של תשוקת מסירות הנפש על קידוש השם, וכולם הם מסתעפים מהאידאולוגיה הישראלית העליונה, אשר התבטאה בעומק וכל רוחב ועושר, בכל אמת וטוהר, בכל זיו וחדות עולמי-עולמים, על ידי רבי עקיבא פרוממות נקודת קדושתו, "כָּל יְמֵי הַיְיָ מִצְטָעַר עַל הַפְּסוּק הַזֶּה וְאֶחָדָה אֶת דִּי אֶלְקִידָה בְּכַל לְבָבָהּ וּבְכַל נַפְשָׁהּ - אֲפִלּוּ נֹטֵל אֶת נַפְשָׁהּ מִיָּדָה וְזוֹא לְדִי וְאֶקְיָמֶנּוּ" (ברכות סא ע"ב). הוד העליון של הפנות בגניזת אורו, המתנוצץ על ידו, חי בו, והוא יוצר את החיים, 'ממתים יָדָה, ד', ממתים מְחַלְד חֲלָקִים בְּחַיִּים וְצַפְנֵהָ תְּמַלֵּא בְּטָנָהּ' (תהלים יז, יד)¹, 'אֲשֶׁר־יִהְיֶה לֹא אֲשֶׁר־יִהְיֶה לֹא אֲשֶׁר־יִהְיֶה' (תהלים קמד, טו)" (הראי"ה קוק, שמונה קבצים, ה; רנו)

[7] "לפעמים מצינו שאדם מניח עצמו להיות נהרג על מזבח רצונו. ויתכן דאין זה אלא עקשנות בלבד, שהתעקש והסכים-בעדו מבלי לנתר על רצונו. קענן דאמרינן 'ובכל מאודך' - יש לך אדם שממונו חביב עליו יותר מגופו' (ברכות סא ע"ב), הגם שקשין אבד גופו גם ממון לא יהיה לו - בכל זאת עקשנותו שלא לנתר מרצונו וחפצו.

אכן המסירות-נפש המעולה היא מה שעל-ידי פלות הנפש וההתגעגעות הנפלאה למה שהוא משתוקק ומתאנה אינו חש כלל בכל הצער, וכדאי לפניו לנתר על כל חמודות התבל ומנעמיה, מפני שהדבר ההוא אשר בעדו הוא מוסר את נפשו יותר יקר לו מכל יקר, וממילא אינו מרגיש כלל בשום צער וכאב.

ובכלל יש להגדיר שכל מסירות-נפש שבאה מצד עקשנות היא רק מצד תגוף, שהגוף אין לו התגעגעות, והמסירות-נפש שמצד פלות והתגעגעות היא רק מצד הנפש והנשמה... המסירות-נפש הבאה מצד פלות הנפש בלא שום חשבון, המסירות-נפש המתגלה מצד גילוי הנפש, היא המסירות-נפש שבאה רק אחרי קבלת התורה: 'אֲחֲרֵי דִּי אֶלְקִיָּם תֵּלְכוּ' (דברים יג, ח), להיות נמשכים אחר אהבתו יתברך בלי שום חשבון, כי אם מצד גילוי הנפש, ואשר גם הגוף מתבטל לפניו" "לפעמים יש שגם מסירות נפש על קדושת השם אינה באה מצד קדושת השם בלבד, אלא שנתערב בה נצחון (= נצחנות, עקשנות, י.ו.) של עמידה על דעתו ורצונו, כמו שקוראים היום 'מות גיבורים'..."

"דממתם של ישראל איננה, חלילה, דממת מוות, אף לא דממת מות גיבורים שנהרגים ונשחטים על מזבח אהבתם לאלקיהם, לעמם ולארצם, אלא דממת חיים היא, כולה אומרת כבוד ותהילה לאלקינו, תהילה כזאת שאין שום פניה בעולם ושום שפה ולשון יכולים להכילה, והיא מרוממת ומנשאת את הרוח והנשמה, וגם את הנפש והבשר יחדיו - 'לָךְ דְּמִיָּה תְהִלָּה... עֲדִידָה כָּל בְּשָׂרָה וְזָבֹאוּ' (תהלים סה, ב-ג). כשם שחיהם של ישראל הם שרשרת של ברכה ותהילה לאלקינו - להודות ולהלל לשבח ולפאר - כן גם מיתתם של ישראל היא ברכה ודומית-קודש. 'כשם שמברכים על הטובה ב'רוך הטוב והמיטיב' כך מברכים על הרעה ב'רוך דין האמת' (ע"פ ברכות ס ע"ב)... כולם הם מְמַלְכֵת פְּתִיחֵי נְגוּי קְדוּשָׁה' (שמות יט, ו), הולכים הם בעקבות אבי הכהונה, שנאמר עליו: וְיָדָם אֶחָדָה וְיִקְרָא י, ד)" (הרי"ה חרל"פ)

¹ "וְצַדִּיקָה דְמַסְרִין נַפְשֵׁיהוּן מְטוּלְתָהּ דִּי לְמִיתוּתָהּ בְּאַרְעָה-חִוְלָקְהוּן בְּחַיִּי עֲלֵמָה, וְטְשִׁינְתָהּ טְבָא וְתַמְלִין בְּרַסְהוּן" (תרגום יונתן שם) (ועי' ברכות ה ע"ב)

8] "...בראשית מטעו של העם הזה, אשר ידע לקרוא בשם הרעיון הא-לחי הברור והטהור בעת השלטון הכביר של האליליות בטמאתה-פראותה, נתגלתה השאיפה להקים צבור אנושי גדול אשר ישמור את דרך ד' לעשות צדקה ומשפט. זוהי השאיפה, שבאה מלח ההפך הברורה והעזה והתביעה המוסרית הפולקת והרמה, להוציא את האנושיות מתחת סבל נורא של צרות רוטניות ותמריות ולהביאנה לחיי חופש מלאי הוד ועז, באור האידאה האלקית, ולהצליח בה את כל האדם פלו. למלאכה של שאיפה זו צריך דוקא, שצבור זה יהנה בעל מדינה פוליטית וסוציאלית וכסא ממלכה לאמית, ברום התרבות האנושית, עם חכם ונבון וגוי גדול (דברים ד, ו, והאידאה הא-לחית המחלטת מושלת שמה ומחיה את העם ואת הארץ במאור-חיה. למען דעת, שלא רק יחידים חכמים מצאנו, חסידים ונזירים ואנשי-קודש, חיים באור האידאה האלקית, כי גם עמים שלמים, מתקנים ומשקלים בכל תקוני התרבות והישוב המדיני; עמים שלמים, הפוללים בתוכם את כל השדרות האנושיות השונות, מן רום האינטליגנציה האמנותית, הפרושית, המשקלת והקדושה, עד המערכות הרחבות, הסוציאליות, הפוליטיות והאקונומיות, ועד הפרולטריון לכל פלגותיו, אפילו היותר נמוך ומגשם..."

(הראי"ה קוק, אורות, עמ' קד)

9] "תכונת נפשה של כנסת-ישראל היא נבדלת בעקרה מתכונת הנפש של כל עם ולשון. בכל עם ולשון הנקדה הפנימית של חפץ החיים הקבוציים מוסדת היא על התכן הפלכלי לכל צורותיו, ביסוד הדאגה הפנימית השרויה בקרב האדם לבצר את מעמד חיו הגשמיים, והרוח העליון המחיה ומאיר את הנקדה הזאת הוא רוח הסדר והיפי, שהוא חפץ הענג של החושים, על-פי משאלות לב האדם, וכשהם באיזה קבוץ על-פי סגנון אחד, עושה השווי הזה את התכן האמיתי. אקנם בישראל מנחת התכונה הא-לחית במעמקי טבע נשמת האמה. הצמאון לדעה והרגשה א-לחית, בתכלית עליונותה וטהרתה, היא לו הנקדה שהחיים מרגשים בה, והעדונים הנובעים משלמות ציור זה בכל רחבי החיים ועמקיהם הן המגמות האסתתיות..."

(הראי"ה קוק, שם, עמ' סד)

10] "הצמאון להבלע פלו ברוח ישראל צריך הוא להתגבר. לחשוב ישראליות, לתרגיש ישראליות, לחיות חיים ישראליים, לראות בשמחת ישראל, זאת היא מגמה עמקה גבוהה ורחבה, מלאה טל חיים של קדש, מבדלת מרגש דגממה אצל אמות-העולם, שרפוד בהרבה שנאת הבריות ורשעה בלא אידאל קדש פנימי. הצמאון לרוח האמה צמאון הוא לד', לאור תורה, ליושר, לחכמה, ולכל טוב ונעלה"

(הראי"ה קוק, שם, עמ' קמו)

11] " אין המדינה האשר העליון של האדם. זה ניתן להאמר במדינה רגילה, שאינה עולה לערך יותר גדול מחברת אחריות גדולה, שנשארו המוני האידאות, שהן עטרת החיים של האנושיות, מרחפים ממעל לה, ואינם נוגעים בה. מה שאין בו מדינה שהיא ביסודה אידאלית, שחוקק בהונתה תוכן האידאלי היותר עליון שהוא באמת האושר היותר גדול של היחיד. מדינה זו היא באמת היותר עליונה בסלם האושר, ומדינה זו היא מדינתנו, מדינת ישראל, יסוד כסא ד' בעולם, שכל חפצה הוא שיהיה ד' אחד ושמו אחד, שזהו באמת האושר היותר עליון. אמת, שאושר נשגב זה צריך הוא לבאור ארוך כדי להעלות אורו בימי חושך, אבל לא מפני זה יחדל מלהיות האושר היותר גדול"

(הראי"ה קוק, אורות, אורות ישראל, ו; ז)